

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی رفسنجان
دانشکده بهداشت
گروه خدمات بهداشتی و ارتقای سلامت
پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته آموزش بهداشت

عنوان:

تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی باور بهداشتی در تغییر باورها و رفتارهای بهداشتی
رابطین سلامت شهر رفسنجان در خصوص ایدز

اساتید راهنما:

دکتر محمد اسدپور

دکتر محسن رضائیان

پژوهش و نگارش:

مسعود زینلی

زمستان ۹۵

شماره پایان نامه: ۱

سنة الفجر

بسمه تعالی

شماره: ۹۵۱۰۱_

تاریخ: ۹۵/۱۱/۰۳_

پیوست: پیوست_

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

با تأیید خداوند متعال و به استعانت حضرت ولی عصر (ع) جلسه دفاع از پایان نامه آقای مسعود زینلی دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش بهداشت ورودی ۹۲ تحت عنوان «تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی باور بهداشتی در تغییر باورها و رفتارهای بهداشتی رابطین سلامت شهر رفسنجان در خصوص ایدز» در تاریخ ۱۳۹۵/۱۱/۰۳ برگزار گردید و پایان نامه فوق با درجه بسیار خوب پذیرفته و با نمره ۱۷/۲۶ بر مبنای صفر تا بیست مورد تصویب قرار گرفت.

اسامی هیات داوران عبارتست از:

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	امضاء
۱	جناب آقای دکتر محمد اسدیپور	استاد راهنما	
۲	جناب آقای دکتر محسن رضائیان	استاد راهنما	
۳	جناب آقای دکتر محمود شیخ فتح الهی	استاد مشاور	
۴	جناب آقای دکتر عباس اسماعیلی	استاد ناظر	
۵	سرکار خانم دکتر زیبا شعبانی	استاد ناظر	
۶	جناب آقای حسن خدادادی	نماینده تحصیلات تکمیلی	

عنوان:

تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی باور بهداشتی در تغییر باورها و رفتارهای بهداشتی
رابطین سلامت شهر رفسنجان در خصوص ایدز

اساتید راهنما:

دکتر محمد اسدپور

دکتر محسن رضائیان

اساتید مشاور:

دکتر محمود شیخ فتح الهی

تقدیر و سپاس

سپاس خدای را که سخنوران، دستودن او بمانند

و شمارندگان، شمردن نعمت‌های او ندانند

و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند

آفریننده‌ای که نور شناختش را به قلب ما تابانید

و درهای علم به پروردگارش را بر ما گشود و سگرش را بر وجودمان الهام

فرمود.

تقدیم به

پیشگاه پروردگار، به او که در تمام مراحل زندگی به بهترین مسیر هدایت می نمود.

و

تقدیم به تمامی ره پویان راه علم و معرفت.

باسپاس فراوان خدمت اساتید بزرگوار و محترم و متواضعم،

جناب آقای دکتر محمد اسد پور، جناب آقای دکتر محسن رضائیان و
جناب آقای دکتر محمود شیخ فتح الہی کہ راہنمایی ہا و محبتشان
فراموش نشدنی است؛ و از تمامی اساتید بزرگوار می کہ در طول این
دورہ افتخار سا کردی شان را داشته ام کمال تقدیر و تشکر را دارم.

باتقدیر و تشکر فراوان از:

جناب آقای دکتر محمد اسد پور (ریاست محترم دانشکدہ بہداشت)

جناب آقای حسن خدادادی (معاونت محترم آموزشی دانشکده بهداشت)

جناب آقای محمد مبینی (کارشناس امور پژوهشی دانشکده بهداشت)

سرکار خانم فاطمه میرزایی (کارشناس آموزش دانشکده بهداشت)

جناب آقای دکتر یاسر سلیم آبادی

جناب آقای محمود محبوبی راد

جناب آقای جلیل گلستانی

همکلاسی های محترم (دانشجویان آموزش بهداشت ورودی ۱۳۹۲)

چکیده

مقدمه: ایدز یک مشکل بهداشتی در اکثر نقاط جهان در قرن اخیر می‌باشد؛ یک عامل مهم تأثیرگذار در گسترش HIV/AIDS در کشورهای در حال توسعه، دانش ضعیف در مورد نحوه انتقال و اقدام پیشگیرانه است و بهترین راه برای کنترل این بیماری پیش‌گیری است. آموزش پیش‌گیری از ایدز امری حیاتی است. لذا این مطالعه با هدف بررسی تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی باور بهداشتی در تغییر باورها و رفتار بهداشتی رابطن سلامت شهر رفسنجان در خصوص ایدز انجام گردید.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک پژوهش کار آزمایی آموزشی با دو گروه مداخله و یک گروه شاهد است. جمعیت مورد مطالعه، ۲۱۹ نفر از رابطن سلامت مراکز بهداشتی درمانی شهر رفسنجان با سهم هر گروه ۷۳ نفر بوده است. اطلاعات از طریق تکمیل پرسشنامه خود ایفای محقق ساخته (حاوی ۸۲ سؤال) در سه مرحله، قبل از مداخله آموزشی و بلافاصله بعد از آموزش و سپس سه ماه بعد از آن، جمع‌آوری گردید. روایی پرسش‌نامه با روش اعتبار محتوای (کمی و کیفی) توسط صاحب‌نظران و متخصصین مرتبط و پایایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون مقایسات چندگانه توکی (Tukey's multiple)، آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه (-one ANOVA way)، آزمون مجذور کای (*chi-square test*)، آنالیز واریانس دوطرفه با اندازه‌گیری‌های مکرر (-two way repeated measures ANOVA)، آزمون دقیق فیشر (*Fisher's exact test*) و توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که در گروه مداخله اصلی (آموزش با مدل) در زمان‌های بلافاصله بعد از آموزش و سه ماه بعد از آن، میانگین نمرات تمام سازه‌های مدل به‌طور معنی‌داری بیش از سایر گروه‌های مورد مطالعه می‌باشد و همچنین میانگین نمرات گروه شاهد در بین گروه‌ها کمترین بود. آنالیز واریانس دوطرفه با اندازه‌گیری‌های مکرر (two-way repeated measures ANOVA) نشان داد که در تمام سازه‌های الگوی باور بهداشتی اثر گروه (group effect) معنی‌دار می‌باشد ($p < 0/1$)، همچنین آنالیز فوق نشان داد که اثر زمان (time effect) نیز از نظر آماری معنی‌دار می‌باشد ($p < 0/5$). از سوی دیگر اثر متقابل (interaction effect) گروه و زمان از نظر آماری معنی‌دار می‌باشد ($p < 0/5$).

نتیجه‌گیری: برنامه آموزش بهداشت طراحی شده بر اساس الگوی باور بهداشتی در ایجاد رفتارهای پیش‌گیری کننده از ایدز مؤثرتر از برنامه‌های آموزشی رایج (بدون استفاده از الگو) بوده است. از آنجایی که الگوی باور بهداشتی در زمینه پیش‌گیری از ایدز را در این مطالعه کارآمدتر از آموزش بدون الگو یافتیم پیشنهاد می‌گردد که آموزش‌دهندگان به مبانی آموزشی بر اساس الگوهای ارتقای سلامت توجه نمایند تا زمینه یادگیری بهتری برای فراگیران مهیا گردد.

واژه‌های کلیدی: ایدز، الگوی باور بهداشتی، رفتار بهداشتی، آموزش بهداشت، رابطن سلامت

فصل اول: مقدمه و اهداف

- ۱-۱- مقدمه فصل..... ۲
- ۲-۱- بیان مسئله..... ۲
- ۳-۱- اهمیت موضوع..... ۴
- ۴-۱- کلیات موضوع..... ۵
- ۱-۴-۱- تعریف HIV و AIDS..... ۵
- ۲-۴-۱- تفاوت HIV و AIDS..... ۶
- ۳-۴-۱- راه‌های انتقال..... ۶
- ۴-۴-۱- راه‌هایی که انتقال نمی‌یابد..... ۹
- ۵-۴-۱- عوامل افزایشده خطر انتقال..... ۱۱
- ۶-۴-۱- وضعیت در ایران و جهان..... ۱۲
- ۷-۴-۱- پیش‌گیری و کنترل HIV..... ۱۴
- ۸-۴-۱- انگ و تبعیض..... ۱۵
- ۹-۴-۱- راهبردهای درمانی..... ۱۶
- ۵-۱- آموزش بهداشت..... ۱۸
- ۱-۵-۱- آموزش بهداشت مبتنی بر نظریه..... ۲۱
- ۲-۵-۱- الگوی باور بهداشتی..... ۲۲
- ۳-۵-۱- مبنای الگوی باور بهداشتی..... ۲۴
- ۴-۵-۱- چرا الگوی باور بهداشتی و HIV..... ۲۴
- ۵-۵-۱- اجزای الگوی باور بهداشتی..... ۲۶

- ۱-۶- هدف کلی..... ۳۰
- ۱-۶-۱- اهداف اختصاصی..... ۳۰
- ۱-۶-۲- اهداف کاربردی..... ۳۱
- ۱-۷- فرضیات موضوع پایان نامه..... ۳۱
- ۱-۸- تعاریف متغیرها..... ۳۲

فصل دوم: بررسی متون

- ۱-۲- مقدمه فصل..... ۳۶
- ۲-۲- بررسی مطالعات داخلی بر پایه الگوی باور بهداشتی..... ۳۶
- ۲-۳- بررسی مطالعات خارجی بر پایه الگوی باور بهداشتی..... ۴۸

فصل سوم: روش تحقیق

- ۱-۳- مقدمه فصل..... ۵۵
- ۲-۳- نوع مطالعه..... ۵۵
- ۳-۳- جامعه مورد مطالعه..... ۵۵
- ۴-۳- روش محاسبه حجم نمونه..... ۵۶
- ۵-۳- روش نمونه‌گیری..... ۵۷
- ۶-۳- مشخصات ابزار جمع‌آوری داده‌های پژوهش..... ۵۹
- ۷-۳- روش انجام کار..... ۶۰
- ۸-۳- مواد آموزشی..... ۶۴
- ۹-۳- مکان و زمان انجام مطالعه..... ۶۵
- ۱۰-۳- ملاحظات اخلاقی..... ۶۵

۱۱-۳- محدودیت‌های اجرایی طرح و راه‌کارهای کاهش آن‌ها..... ۶۶

فصل چهارم: نتایج

۱-۴- مقدمه فصل..... ۶۹

۲-۴- نتایج..... ۶۹

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۱-۵- مقدمه فصل..... ۸۶

۲-۵- بحث..... ۸۶

۳-۵- محدودیت‌ها..... ۹۱

۴-۵- پیشنهادها..... ۹۲

۵-۵- نتیجه‌گیری..... ۹۳

فهرست منابع..... ۹۴

پیوست الف: پرسشنامه..... ۱۰۹

پیوست ب: اهداف و برنامه آموزشی..... ۱۱۷

پیوست ج: بروشور..... ۱۱۹

خلاصه انگلیسی..... ۱۲۱

فهرست جداول

جدول ۱-۱- فهرست داروهای مورد استفاده برای پیش‌گیری و درمان..... ۱۶

جدول ۱-۴- مقایسه متغیرهای دموگرافیک قبل از مداخله در گروه‌های مورد بررسی رابطه سلامت

شهر رفسنجان..... ۷۰

جدول ۴-۲- مقایسه سازه‌های الگوی باور بهداشتی قبل از مداخله در گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۷۲

جدول ۴-۳- نتایج آنالیز واریانس اندازه‌گیری‌های مکرر دوطرفه در طول دوره مطالعه و در گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان ۷۳

فهرست نمودارها

نمودار ۴-۱- مقایسه میانگین نمره آگاهی در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۷۷

نمودار ۴-۲- مقایسه میانگین نمره حساسیت درک شده در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۷۸

نمودار ۴-۳- مقایسه میانگین نمره شدت درک شده در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۷۹

نمودار ۴-۴- مقایسه میانگین نمره منافع درک شده در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۸۰

نمودار ۴-۵- مقایسه میانگین نمره موانع درک شده در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۸۱

نمودار ۴-۶- مقایسه میانگین نمره راهنما برای عمل در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۸۲

نمودار ۴-۷- مقایسه میانگین نمره خودکارآمدی در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۸۳

نمودار ۴-۸- مقایسه میانگین نمره رفتار در زمان و گروه‌های مورد بررسی رابطین سلامت شهر رفسنجان.....۸۴

